

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. december 21.
(OR. en)

16327/22

ECOFIN 1374
STATIS 74
FIN 1384
UEM 360

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2022. december 20.
Címzett:	Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2022) 733 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról, valamint a 89/130/EGK, Euratom tanácsi irányelv és az 1287/2003/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. március 19-i (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (GNI-rendelet) alkalmazásáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 733 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 733 final

Brüsszel, 2022.12.19.
COM(2022) 733 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról, valamint a 89/130/EGK, Euratom tanácsi irányelv és az 1287/2003/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. március 19-i (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (GNI-rendelet) alkalmazásáról

1. BEVEZETÉS

A piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról, valamint a 89/130/EGK, Euratom tanácsi irányelv és az 1287/2003/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. március 19-i (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: GNI-rendelet)¹ azokat az eljárásokat állapítja meg, amelyek megkönnyítik a tagállamok bruttó nemzeti jövedelemre (GNI) vonatkozó becslései összehasonlíthatóságának, megbízhatóságának és teljességének ellenőrzését és szükség esetén javítását. A GNI-rendelet 2019. április 18-án lépett hatályba.

2002. január 1-jétől a számlák európai rendszerének (ESA 95) a 2223/96/EK tanácsi rendelet² szerinti alkalmazása során a GNI lett a Közösségek negyedik saját forrásának alapja. A GNI a bruttó nemzeti termék (GNP) helyébe lépett, amelyet a 2002 előtti évekre vonatkozóan használtak a negyedik saját forrás értékeléséhez.

2014. január 1-jétől a számlák európai rendszerének (ESA 2010) az 549/2013/EU rendelet³ szerinti alkalmazása során a GNI lett az uniós költségvetés negyedik saját forrásának alapja.

A GNI-rendelet elődje a 89/130/EGK, Euratom tanácsi irányelv⁴ (a továbbiakban: GNP-irányelv) és az 1287/2003/EK, Euratom tanácsi rendelet⁵ volt, amelyeket a GNI-rendelet hatálybalépésével hatályon kívül helyeztek. A GNP-irányelv eljárást hozott létre a GNP összehasonlíthatóságának, megbízhatóságának és teljességének ellenőrzésére és értékelésére a GNP-bizottságon belül, amelynek keretében a tagállamok és a Bizottság 1989 és 2003 között szorosan együttműködtek. A hatályon kívül helyezett 1287/2003/EK, Euratom rendelet hasonló eljárást vezetett be a GNI ellenőrzésére és értékelésére a GNI-bizottságon belül, amelynek keretében a tagállamok és a Bizottság 2004 és 2019 között szorosan együttműködtek. A saját források céljaira felhasználható adatok megbízhatósága, összehasonlíthatósága és teljessége megfelelő szintet ért el.

A GNI-rendelet erre az eljárásra épül, és ezt az eljárást igazítja ki a GNI saját források kiszámítása céljából történő figyelembevétele érdekében. A rendelet egy hivatalos szakértői csoport létrehozásáról is rendelkezik, amely a Bizottságot segíti a saját források alapjául szolgáló GNI kiszámítására vonatkozó eljárásokban és ellenőrzésekben. E célból létrejött a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport⁶.

Ez, a GNI-rendelet 9. cikkében előírt jelentés összefoglalja a Bizottság és a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport által a GNI harmonizációja és a GNI-rendelet alkalmazása terén a rendelet hatálybalépése óta elért eredményeket. A 2. fejezet ismerteti azokat az intézkedéseket, amelyeket a GNI-rendelet szerinti, piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem meghatározása betartásának és kiszámításának biztosítása érdekében hoztak. A 3. fejezet ismerteti azokat az intézkedéseket, amelyeket annak biztosítása érdekében hoztak, hogy a tagállamok időben továbbítsák a GNI-adatokat és a kiegészítő információkat a Bizottságnak. A 4. fejezet ismerteti azokat az intézkedéseket, amelyeket a Bizottság a tagállamok által a GNI kiszámításához használt források és

¹ HL L 91., 2019.3.29, 19. o.

² A Tanács 2223/96/EK rendelete (1996. június 25.) a Közösségben a nemzeti és regionális számlák európai rendszeréről (HL L 310., 1996.11.30., 1. o.).

³ Az Európai Parlament és a Tanács 549/2013/EU rendelete (2013. május 21.) az Európai Unió-beli nemzeti és regionális számlák európai rendszeréről (HL L 174., 2013.6.26., 1. o.).

⁴ A Tanács 89/130/EGK, Euratom irányelve (1989. február 13.) a bruttó nemzeti termék piaci árakon történő összeállításának összehangolásáról (HL L 49., 1989.2.21., 26. o.).

⁵ A Tanács 1287/2003/EK, Euratom rendelete (2003. július 15.) a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról (GNI-rendelet) (HL L 181., 2003.7.19., 1. o.).

⁶ A Bizottság határozata (2019. május 17.) a Bizottság bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoportjának létrehozásáról (HL C 174., 2019.5.21., 5. o.).

módszerek ellenőrzése érdekében hozott. Az 5. fejezet következtetéseket von le a GNI-rendelet hatálybalépése óta történt alkalmazásáról.

2. A PIACI ÁRON SZÁMÍTOTT BRUTTÓ NEMZETI JÖVEDELEM MEGHATÁROZÁSA ÉS KISZÁMÍTÁSA

A GNI-rendelet 1. cikke úgy rendelkezik, hogy a GNI és a bruttó hazai termék (a továbbiakban: GDP) fogalmát az 549/2013/EU rendelettel létrehozott, a számlák 2010. évi európai rendszerével (a továbbiakban: ESA 2010) összhangban kell meghatározni.

Az 1. cikkben előírtak szerint a tagállamok a GDP-t a következő három megközelítés szerint számítják ki: a termelés, a kiadás és a jövedelem oldaláról történő megközelítés. A GDP kiszámításához és a GDP-ről a GNI-re való átállás során a tagállamok az ESA 2010 számviteli standard 2014-es első alkalmazása óta annak fogalmait és fogalommeghatározásait használják.

Az ESA 2010 alkalmazása során a GNI-t a 2016–2019-es GNI-ellenőrzési ciklusban ellenőrizték. A ciklus magában foglalta az ESA 95 fogalmairól az ESA 2010 fogalmaira való áttérés fokozott ellenőrzését, beleértve a két standard közötti egyes főbb fogalmi változások alapos ellenőrzését. A 2016–2019-es ellenőrzési ciklus a GNI-rendelet 2019. évi hatálybalépését követően sikeresen lezárult.

A 2020–2024-es GNI-ellenőrzési ciklusra a GNI-rendelet 1. cikkével összhangban továbbra is ugyanazok a fogalmak és fogalommeghatározások (ESA 2010) alkalmazandók.

A saját források kiszámítására felhasznált GNI-adatoknak a megbízhatóság, összehasonlíthatóság és teljesség szempontjából való megfelelése tekintetében adott esetben a 609/2014/EU, Euratom rendelet⁷ 10b. cikke (4) bekezdésének vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, különösen a GNI-adatok minőségével kapcsolatos fenntartások alkalmazásának lehetőségét a Bizottság vagy a tagállam által bejelentett pontok tekintetében.

3. A GNI-ADATOK ÉS A KIEGÉSZÍTŐ INFORMÁCIÓK TOVÁBBÍTÁSA

A GNI-adatok és a GNI-adatok minőségéről szóló jelentések éves továbbítása

A GNI-rendelet 2. cikkével összhangban a tagállamok minden év október 1-je előtt kiszámítják a GNI-t és megküldik a Bizottság (az Eurostat) részére a GNI-aggregátumokra és azok összetevőire vonatkozó számadatokat. Ez a határidő igazodik az ESA 2010 adattovábbítási programon belül a nemzeti számlák egyéb éves adatainak továbbítási határidejéhez, ami megkönnyíti a tagállamok számára az összes vonatkozó adatkészlet elkészítését.

A tagállamoknak meg kell adniuk a rendelet 1. cikkében említett fogalommeghatározásoknak megfelelő GNI-aggregátumokat és azok összetevőit. Az adatokat az előző évre vonatkozóan kell továbbítani, és egyidejűleg közölni kell a korábbi évekre vonatkozó adatokban bekövetkezett minden változást. Ezt a követelményt az Eurostat által az egyes éves adattovábbítások előtt készített adattovábbítási táblázatok (GNI-kérdőívek) mintája is tükrözi.

A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport tavaszi ülésén minden évben megállapodás születik a tagállamok által használandó GNI-kérdőív közös szerkezetéről. Ennek célja, hogy megkönnyítsék a tagállamok számára GNI-adataik továbbítását. Az Eurostat minden tagállamnak megküldi az elfogadott kérdőív mintáját, és egyben kéri a kitöltött táblázatok időben történő visszaküldését.

⁷ A Tanács 609/2014/EU, Euratom rendelete (2014. május 26.) a tradicionális, a hea- és a GNI-alapú saját források rendelkezésre bocsátásának módszereiről és eljárásáról, valamint a készpénzigények teljesítését célzó intézkedésekről (HL L 168., 2014.6.7., 39. o.).

A kérdőív további táblázatokat és képleteket is tartalmaz, amelyek segítenek ellenőrizni a szolgáltatott adatok következetességét és megelőzni vagy feltárni az esetleges hibákat. Emellett a kérdőívhez a helyes kitöltésre vonatkozó részletes utasítások is tartoznak. Ezek az intézkedések nagyban hozzájárultak a tagállamok által az Eurostatnak szolgáltatott adatok harmonizálásához és az adatminőség javításához.

A GNI-rendelet arra is kötelezi a tagállamokat, hogy GNI-adataik minőségéről éves jelentést küldjenek az Eurostatnak (2. cikk (3) bekezdés). E jelentés fő célja, hogy tájékoztassa a Bizottságot a GNI-aggregátumok és összetevőik összeállításához használt forrásokban vagy módszerekben az előző GNI-adattovábbítás óta bekövetkezett jelentős változásokról. E jelentés közös tartalmáról és formátumáról szintén a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport tavaszi ülésén születik megállapodás. Ez az eljárás évek óta érvényben van, így a jelentések általában jó minőségűek, és biztosítják a Bizottság és a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport számára a tagállamok GNI-adatainak és azok módosításainak értékeléséhez szükséges háttér-információkat.

A tagállamok a GNI-kérdőívben szereplő releváns adatokat – a GNI-adatok minőségéről szóló jelentéssel együtt – elektronikus úton továbbítják az Eurostat egyablakos adatbeviteli rendszerének (az EDAMIS elnevezésű külön platformon keresztül).

Mivel a GNI-rendelet EGT-vonatkozású jogi aktus, az EFTA-országok⁸ ugyanúgy továbbítják a GNI-adatokat, mint az uniós tagállamok. Továbbá az Egyesült Királyságnak az Európai Unióból történő kilépéséről szóló megállapodással⁹ összhangban az EU saját forrásaira vonatkozó, a 2020-ig tartó pénzügyi évekre alkalmazandó uniós jog 2020. december 31. után továbbra is alkalmazandó az Egyesült Királyságra, beleértve azt is, amikor az érintett saját forrásokat ezen időpontot követően kell rendelkezésre bocsátani, helyesbíteni vagy kiigazítani. Ezért az Egyesült Királyság a GNI-rendelettel összhangban a 2020-ig tartó időszakra vonatkozóan szintén továbbít GNI-adatokat.

2019-ben egy uniós tagállam kivételével valamennyi ország még október 1-je előtt, a határidőnek megfelelően továbbította 2019. évi GNI-bevallását. Az utolsó tagállam október 1-jén küldte meg a bevallást.

2020-ban egy EFTA-ország kivételével valamennyi ország még október 1-je előtt, a határidőnek megfelelően továbbította 2020. évi GNI-bevallását. Az utolsó EFTA-ország október 15-én küldte el GNI-kérdőívét, a minőségről szóló jelentését pedig október 28-án.

2021-ben mind a 32 ország még október 1-je előtt, a határidőnek megfelelően továbbította 2021. évi GNI-bevallását.

2022-ben egy EFTA-ország kivételével mind a 32 ország még október 1-je előtt, a határidőnek megfelelően továbbította 2022. évi GNI-bevallását. Az utolsó EFTA-ország csak a GNI-kérdőívét küldte el a határidőnek megfelelően.

GNI-jegyzékek

Míg a minőségről szóló jelentés célja, hogy naprakész tájékoztatást nyújtson a tagállamok módszertanában és GNI-adataiban bekövetkezett változásokról, a GNI-aggregátumok és összetevőik előállításához használt források és módszerek GNI-jegyzékei teljes részletességgel beszámolnak a végleges GNI-becslések kiszámításához használt módszerekről és forrásokról. Ezek a jegyzékek szolgáltatnak alapot a tagállami GNI-adatok minőségének az összehasonlíthatóság, megbízhatóság és teljességük tekintetében az Eurostat által végzett értékeléséhez.

⁸ Liechtensteinre a GNI-rendelet végrehajtása tekintetében eltérés vonatkozik; az éves GNI-kérdőívet azonban továbbítja.

⁹ Megállapodás Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről (HL C 384I, 2019.11.12., 1. o.).

A GNI-rendelet 3. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy GNI-jegyzéket bocsássanak az Eurostat rendelkezésére. Azt is előírja, hogy a Bizottságnak végrehajtási jogi aktusok útján kell meghatározni a jegyzék felépítését és részletes szabályait az ESA 2010-nek megfelelően, valamint a jegyzék aktualizálásának és továbbításának ütemtervét. A 3. cikk előírja továbbá, hogy az említett végrehajtási jogi aktusok ne okozzanak olyan jelentős többletköltséget, amely aránytalan és indokolatlan terhet róna a tagállamokra. A jegyzéknek továbbá összhangban kell lennie az ESA 2010-zel, valamint el kell kerülnie az átfedéseket és a túlterhelést.

Ezekkel a szempontokkal a fent említett rendelkezések értelmében elfogadott (EU) 2020/1546 bizottsági végrehajtási rendelet¹⁰, valamint a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport által elfogadott, a GNI-jegyzékre vonatkozó útmutató foglalkozik. Ami a jegyzékek szerkezetét illeti, az (EU) 2020/1546 rendelet előírja, hogy azoknak 10 fejezetből és a GNI-folyamattáblákból kell állniuk. A jegyzék egyes fejezetei a következő témákkal foglalkoznak:

1. fejezet A számlarendszer áttekintése
2. fejezet A revíziós politika, valamint a becslések revíziójának és véglegesítésének ütemterve. A GNI-jegyzék legutóbbi változata óta végrehajtott főbb revíziók
3. fejezet A termelési oldal
4. fejezet A jövedelemoldal
5. fejezet A felhasználási oldal
6. fejezet A kiegyensúlyozási vagy integrálási eljárás, valamint a becslések validálása
7. fejezet A teljesség érdekében tett kiigazítások áttekintése
8. fejezet A bruttó hazai termékről (GDP) a GNI-re való áttérés
9. fejezet Felhasznált fő osztályozások
10. fejezet Felhasznált fő adatforrások

A GNI-jegyzékekhez mellékletként folyamattáblák tartoznak, amelyek számszerű információkat tartalmaznak a GNI-összeállítási folyamat egymást követő szakaszainak eredményeiről, a statisztikai forrásoktól a különböző kiigazításokon keresztül a végleges nemzeti számlák adataiig. Emellett e folyamattáblák számszerű információkat tartalmaznak az összeállítási folyamat során felhasznált források egyes típusainak relatív méretéről, az említett összeállítási folyamat során végzett kiigazításokról, továbbá a GNI-jegyzék megfelelő fejezeteire történő hivatkozásokat.

A GNI-jegyzékre vonatkozó útmutató, amelyet a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoporttal szoros együttműködésben dolgoztak ki, és amely az (EU) 2020/1546 rendeletben meghatározott részletes rendelkezéseket tükrözi, meghatározza az egyes fejezetek szerkezetére és tartalmára vonatkozó részletes követelményeket. Emellett – a folyamat során különös figyelmet igénylő főbb elvek és szempontok hangsúlyozásával – iránymutatást ad a tagállamoknak arra vonatkozóan, hogy hogyan kell jó minőségű jegyzéket készíteni. Rendelkezéseket tartalmaz továbbá a referenciaév kiválasztására, valamint a GNI-jegyzék benyújtására és későbbi frissítéseire vonatkozóan.

A GNI-jegyzékre vonatkozó útmutató kidolgozása során kellő figyelmet fordítottak arra, hogy az ESA 2010 kifejezések és fogalom meghatározások leírásában és alkalmazásában elkerüljék az átfedéseket és a túlterhelést. Ezen túlmenően a 2020–2024-es GNI-ellenőrzési ciklusra vonatkozó útmutató

¹⁰ A Bizottság (EU) 2020/1546 végrehajtási rendelete (2020. október 23.) a bruttó nemzeti jövedelem aggregátumoknak és azok összetevőinek a számlák 2010. évi európai rendszerével (ESA 2010) összhangban történő előállításához használt források és módszerek jegyzéke szerkezetének és részletes tartalmának megállapításáról (HL L 354., 2020.10.26., 1. o.).

aktualizálása csak korlátozott változtatásokat vezetett be ott, ahol a meglévő követelmények módosítását vagy további iránymutatás nyújtását szükségesnek ítélték.

Az (EU) 2020/1546 rendelet szerinti GNI-jegyzék továbbításának határideje 2021. december 31. volt. A legtöbb tagállam e határidőig továbbította GNI-jegyzékét. A Bizottság általános fenntartással élt öt tagállammal szemben a GNI-jegyzék késedelmes benyújtása miatt. E tagállamok közül négy esetben később a GNI-jegyzékek benyújtását követően visszavonták az általános fenntartást.

Közvetlenül a GNI-jegyzékek és folyamatábrák továbbítását követően az Eurostat a GNI-kockázatértékelés részeként elvégezte azok teljeskörűségének és következetességének első általános elemzését. Ez az ellenőrzés nem tárt fel olyan jelentős hiányosságokat, amelyek akadályoznák a GNI-jegyzékek 2020–2024-es ciklusban történő részletes ellenőrzését.

Mivel a végleges GDP- és GNI-adatok összeállításának eljárásai és alapstatisztikái nem évről évre, hanem csak a hosszabb időközönként végzett nagyobb revíziók során változnak jelentősebb mértékben, nem szükséges minden évben átírni a GNI-jegyzékeket. Az (EU) 2020/1546 rendelet előírja, hogy a GNI-jegyzék későbbi frissítéseit a GNI-adatok összeállítására szolgáló forrásokban vagy módszerekben bekövetkezett jelentős változást követő 12 hónapon belül kell elvégezni és továbbítani az Eurostatnak. A GNI-jegyzéket minden esetben legalább ötévente frissíteni kell.

4. A GNI KISZÁMÍTÁSÁRA ALKALMAZOTT ELJÁRÁSOK ÉS ELLENŐRZÉSEK

A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport

A GNI-rendelet 4. cikkével összhangban a Bizottságnak hivatalos szakértői csoportot kell létrehoznia, amely az összes tagállam képviselőiből áll, elnöke pedig a Bizottság képviselője. Ez a szakértői csoport a következő feladatokat látja el:

- tanácsot ad a Bizottságnak, és véleményt nyilvánít a GNI kiszámításának összehasonlíthatóságával, megbízhatóságával és teljeskörűségével kapcsolatban,
- a rendelet végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket vizsgál, valamint
- éves véleményeket ad ki a tagállamok által a saját források kiszámítása céljából benyújtott GNI-adatok megfelelőségéről.

Nem sokkal a GNI-rendelet hatálybalépését követően a Bizottság 2019. május 17-én határozatot fogadott el a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó bizottsági szakértői csoport létrehozásáról¹¹. A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport első alkalommal 2019 májusában ült össze, és elfogadta eljárási szabályzatát. Azóta a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport rendszeresen, évente kétszer, tavasszal és ősszel ülészik. A GNI-rendelet hatálybalépése óta a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport (2022 novemberéig) nyolc alkalommal gyűlt össze rendes ülései keretében. A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport a globalizáció témájával kapcsolatban három ad hoc ülést is tartott.

A Bizottság (Eurostat) a GNI-vel kapcsolatos konkrét témáknak a Bizottság által meghatározott feladatmeghatározás alapján történő vizsgálata céljából alcsoportokat hozhat létre a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoporton belül.

2019 novemberében az Eurostat létrehozta az „eltűnő kereskedő” héacsalással foglalkozó alcsoportot. Az alcsoport célja a gyakorlatok cseréje, a források és módszerek megvitatása, valamint ajánlások kidolgozása az eltűnő kereskedők által elkövetett héacsalások kezelése összehasonlíthatóságának további biztosítása érdekében. Ennek az alcsoportnak a munkája 2020 novemberében fejeződött be, amikor a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport jóváhagyta végleges jelentését.

¹¹ A Bizottság határozata (2019. május 17.) a Bizottság bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoportjának létrehozásáról (EGT-vonatkozású szöveg), C/2019/3651 (HL C 174., 2019.5.21., 5. o.).

2020 júniusában az Eurostat létrehozott egy, a teljeskörűséggel foglalkozó alcsoportot. Ezen alcsoport célja a teljeskörűségre vonatkozó konkrét kérdések vizsgálata a GNI-adatok teljeskörűségének további biztosítása, a gyakorlatok cseréje, valamint a teljeskörűségre irányuló kiigazítások összehasonlíthatóságának további biztosítását célzó gyakorlati iránymutatások kidolgozása céljából. Az alcsoport munkája folyamatban van, és a tervek szerint 2023-ban fejeződik be.

Hivatalos vélemény a saját források kiszámítása céljából benyújtott GNI-adatok megfelelőségéről

A GNI-rendelet 4. cikke azt is előírja, hogy a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport évente nyilvánítson véleményt a tagállamok által a saját források kiszámítása céljából benyújtott GNI-adatok megfelelőségéről. E célból az Eurostat által készített dokumentumot, amely a továbbított GNI-adatokat és a minőségről szóló összefoglaló jelentéseket tartalmazza, vizsgálat céljából a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport elé terjesztik annak őszi ülésein. A vélemény mellékletében az Eurostat röviden ismerteti néhány számszerű és minőségi információt az ellenőrzés főbb eredményeiről.

A GNI-rendelet hatálybalépése óta a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport minden évben sikeresen elfogadta véleményét, amelyben megerősítette, hogy a tagállamok és az Egyesült Királyság által a GNI-kérdőívekben benyújtott adatok megfelelnek a saját források kiszámításának céljára. Az adatok megfelelőségének megállapítását követően a véleményt az adatokkal együtt továbbítják a Költségvetési Főigazgatóságnak. Ez a folyamat zökkenőmentesen működik, és lehetővé teszi a Költségvetési Főigazgatóság számára, hogy kellő időben kiszámítsa az egyes országok GNI-alapú saját forrásokból folyósítandó költségvetési hozzájárulását.

Ellenőrzési modell

A tagállamok által a GNI kiszámításához használt – és a GNI-jegyzékekben ismertetett – forrásokat és módszereket a Bizottságnak (Eurostatnak) az ellenőrzési modell alapján kell ellenőriznie. A GNI-rendelet 5. cikke előírja, hogy a modellt a Bizottság a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoporttal szoros együttműködésben dolgozza ki. A GNI 2020–2024-es ellenőrzési ciklusára vonatkozó, a 2016–2019-es GNI-ellenőrzési ciklusban sikeresen alkalmazott modellen alapuló modellt az Eurostat dolgozta ki, és azt a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport a 2020. és 2021. évi ülésein hagyta jóvá. A modell valamennyi releváns elemét a modellt alkotó keretdokumentumok ismertetik¹².

„A saját források alapjául szolgáló GNI ellenőrzési modelljének tervezete” című GNIG/121 dokumentumon kívül, amely a teljes modellt felvázolja, a 2020–2024-es GNI-ellenőrzési ciklusra a következő keretdokumentumok készültek:

- ESA 2010 GNI-jegyzék útmutató – Útmutató az ESA 2010 GNI-jegyzék összeállításához és a GNI-folyamattáblák összeállításához (GNIG/068 Rev. 1),
- GNI-jegyzék értékelési kérdőív (GIAQ) (GNIG/099),
- Iránymutatások a tagállamok GNI-jegyzékeinek ellenőrzése keretében végzett közvetlen ellenőrzéshez (GNIG/100),
- Feljegyzés a GNI-fenntartásokról (GNIG/101),
- Feljegyzés a lényegességi küszöbről (GNIG/102),
- Dokumentációs iránymutatások (GNIG/122), valamint

¹² A keretdokumentumok elérhetők a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport nyilvános honlapján: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7eb29b7b-33b0-4c9f-851b-e370277bb9e5>

- Kockázatértékelési modell a GNI saját források kiszámításának céljából történő ellenőrzéséhez (GNIG/130).

A modell magában foglalja a GNI-kérdőívekkel és a minőségről szóló jelentésekkel együtt továbbított adatok éves ellenőrzését, valamint a GNI kiszámításához használt statisztikai források és módszerek többéves ellenőrzését.

Az ellenőrzési folyamat éves része a GNI-kérdőívekkel és a minőségről szóló jelentésekkel együtt továbbított adatok ellenőrzéséből áll. A GNI-kérdőíveket az Eurostat ellenőrzi többek között a benyújtott táblázatok formai és számszerű pontossága, az adatok időbeli konzisztenciája és a nemzeti számlák közzétett adataival fennálló összhangja tekintetében. A minőségről szóló jelentésben ismertetett revíziók ellenőrzése többek között az alkalmazott források és módszerek hitelessége, minősége, a teljes revízió és az egyes revíziók összevetése, valamint a korábban bejelentett változtatásokkal való összhang szempontjából történik. A tagállamokat felkérhetik, hogy adjanak felvilágosítást az adatokkal és a minőségről szóló jelentéssel kapcsolatban, és korrekciókat végezzenek. E folyamat eredményeként a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport elfogadja a saját források kiszámítása céljából benyújtott GNI-adatok megfelelőségéről szóló véleményét.

Az ellenőrzési folyamat többéves része a GNI kiszámításához használt statisztikai források és módszerek ellenőrzéséből áll. Ez valamennyi tagállam esetében összehangolt módon történik, többéves ellenőrzési ciklusok keretében, amelyek strukturált és koherens ellenőrzési keretet biztosítanak. A keretdokumentumok elkészítését követően a ciklus fő szakaszai a következők: a GNI-jegyzékek és folyamattáblák benyújtása; kockázatértékelés; a jegyzékek és a folyamattáblák dokumentumalapú ellenőrzése; transzverzális témák országok közötti összehasonlítása; a GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatások; közvetlen ellenőrzések; intézkedési pontok elhelyezése; és fenntartások.

A többéves ellenőrzési folyamat valamennyi szakaszában használt fő referenciadokumentumok a GNI-jegyzékek és a folyamattáblák, amelyeket az Eurostat a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport által jóváhagyott, a GNI-jegyzékek értékelését szolgáló kérdőív segítségével, valamint a kiválasztott összeállítási területek közvetlen ellenőrzése révén ellenőriz. A kérdőív átfogó ellenőrzési és dokumentációs eszköz. Felépítése szorosan igazodik a GNI-jegyzékre vonatkozó útmutatóhoz. A kérdőív elsősorban annak ellenőrzésére összpontosít, hogy a leírt források és módszerek megfelelnek-e az ESA 2010 követelményeinek, a vonatkozó jogszabályoknak és módszertani iránymutatásoknak. Ezek az eszközök az évek során jól szolgálták céljukat, így biztosították a GNI-jegyzékek és folyamattáblák szisztematikus, következetes és valós elemzését.

A nemzeti számlák bizonyos – a kockázatértékelésben azonosított – területei valamennyi tagállamra nézve magas kockázatúnak minősülnek. Az országok által alkalmazott megoldások részletes összehasonlító elemzésére szólítanak fel. Egyes esetekben előfordulhat, hogy a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoportban a koncepcionális szempontokról is megállapodásra kell jutni. Ezeket a kérdéseket minden országban egységes módon, országok közötti összehasonlítások útján ellenőrzik. A 2016–2019-es ellenőrzési ciklusban az Eurostat számos transzverzális kérdés tekintetében átfogó programot hajtott végre az országok közötti összehasonlítások terén. Ez olyan kérdésekre terjedt ki, mint a teljeskörűség, a GDP kiegyensúlyozása, a lakásszolgáltatások, a pénzügyi szolgáltatások (beleértve a pénzügyi közvetítési szolgáltatások közvetett módon mért díját is), a globális termelés, a fizetési mérleg, valamint az ESA 95 és az ESA 2010 közötti változások. A teljességre, a globális termelésre és a fizetési mérlegre, valamint az ESA 95 és az ESA 2010 közötti változásokra vonatkozó, országok közötti összehasonlításokat részletesebb területekre osztották fel. Összesen 16 országgal összehasonlításra került sor, amelyek hozzájárultak az egyes területek összeállításához használt források és módszerek megbízhatóbb minőségéhez. A 2020–2024-es ellenőrzési ciklusban két további országgal elemzés készül.

A GNI-rendelet előírja, hogy a GNI-ellenőrzési modellnek a szakértői értékelés és a költséghatékonyság elvén kell alapulnia. Következésképpen ezek a GNI-ellenőrzési eljárás során követett fő elvek, amelyeket a teljes ellenőrzési folyamat során alkalmaznak.

A GNI-ellenőrzés szakértői értékelése abban nyilvánul meg, hogy a tagállamok aktívan részt vesznek az ellenőrzési munkában, mind a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoportban, mind pedig a GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatásokon való részvétel révén. A szakértői értékelés elve végrehajtásának megkönnyítése érdekében az Eurostat úgy biztosítja az ellenőrzési folyamat átláthatóságát, hogy minden vonatkozó dokumentációt a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport rendelkezésére bocsát. Ez magában foglalja a GNI-jegyzékeket és folyamatábrákat, valamint az ellenőrzési folyamat valamennyi eredményét a látogatási jelentések és az intézkedési pontok tekintetében, az azonosított nem lényeges problémák listáját, az országok közötti összehasonlítás révén ellenőrzött, transzverzális kérdésekkel kapcsolatos eredményjelentéseket és zárójelentéseket, a fenntartásokkal kapcsolatos aktuális helyzetet, valamint (a 2020–2024-es GNI-ellenőrzési ciklus tekintetében) a GNI-fenntartásokat megfogalmazó és megszüntető leveleket.

Ami a költséghatékonyság alkalmazását illeti, az kettős módon valósul meg a GNI-ellenőrzési modellben: először is a kockázatértékelés alkalmazásával, másodszer pedig a lényegességi küszöb alkalmazásával. A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoporttal szoros együttműködésben átfogó kockázatértékelési modellt dolgoztak ki a GNI-nek a saját források kiszámításának céljából történő ellenőrzésére, amelyet a csoport jóváhagyott. Ez az ellenőrzési folyamat strukturálását és az ellenőrzési tevékenységek olyan területekre történő irányítását eredményezi, amelyek viszonylag magas kockázati szintet mutatnak. A Bizottság úgy véli, hogy ezen eszköz használata leegyszerűsítette és költséghatékonyabbá tette a folyamatot.

Az egyes tevékenységek vagy ügyletek potenciális méretének és jelentőségének értékelésekor a költséghatékonyság elve a lényegességi küszöb alkalmazását vonja maga után. A bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport e célra a GNI 0,1 %-ának megfelelő küszöbértéket hagyott jóvá. A lényegességi küszöböt a teljes ellenőrzési folyamat során figyelembe veszik, de előtérbe kerül az intézkedési pontok és fenntartások bevezetése és feloldása.

Felhatalmazáson alapuló jogi aktusok és végrehajtási jogi aktusok

A GNI-rendelet 5. cikke előírja, hogy a Bizottságnak felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat kell elfogadnia, amelyekben meghatározza a GNI-adatok megbízhatóságának, teljességének és a lehető legnagyobb mértékű összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében az egyes ellenőrzési ciklusokban megoldandó kérdések jegyzékét, összhangban az ESA 2010-zel. Ezen túlmenően a Bizottságnak végrehajtási jogi aktusok révén és a megoldandó kérdések említett jegyzéke alapján konkrét intézkedéseket kell meghatároznia a GNI-adatok összehasonlíthatóbbá, megbízhatóbbá és teljesebbé tétele érdekében.

A Bizottság elfogadta az (EU) 2019/516 európai rendeletnek az egyes ellenőrzési ciklusokban kezelendő kérdések jegyzékének meghatározása tekintetében történő kiegészítéséről szóló (EU) 2020/2147 felhatalmazáson alapuló rendeletet¹³. A jegyzék a következő témakörökre terjed ki:

- a földrajzi terület meghatározása,
- a lakásszolgáltatások becslésének elvei,
- a héa-visszatérítések kezelése,
- a teljességre vonatkozó intézkedések, valamint
- a be nem szedett héa kezelése.

Ezeket a kérdéseket az ellenőrzési modellben is megfelelően figyelembe vették, mivel a keretdokumentumokban (pl. a GNI-jegyzékre vonatkozó útmutatóban, a GNI-jegyzék értékelési

¹³ A Bizottság (EU) 2020/2147 felhatalmazáson alapuló rendelete (2020. október 8.) az (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyes ellenőrzési ciklusokban kezelendő kérdések jegyzékének meghatározása tekintetében történő kiegészítéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 428., 2020.12.18., 9. o.).

kérdőívében és a kockázatértékelési modellben) a vonatkozó szempontokat ennek megfelelően kezelték.

A fenti jegyzék alapján a Bizottság a következő végrehajtási jogi aktusok révén egyedi intézkedéseket határozott meg annak érdekében, hogy az első három kérdésben a GNI-adatok összehasonlíthatóbbá, megbízhatóbbá és teljesebbé váljanak:

- A Bizottság (EU) 2021/1947 végrehajtási rendelete a tagállamok földrajzi területének meghatározásáról¹⁴,
- A Bizottság (EU) 2021/1949 végrehajtási rendelete a lakásszolgáltatások becslésére vonatkozó elvekről¹⁵, valamint
- A Bizottság (EU) 2021/1948 végrehajtási rendelete a nem adóalanyok és az adóalanyok adómentes tevékenységei utáni héa-visszatérítések kezeléséről¹⁶.

A fennmaradó két kérdésre (a teljességre és a be nem szedett héa kezelésére vonatkozó intézkedések) vonatkozó végrehajtási jogi aktusok előkészítése folyamatban van.

A GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatások

A GNI-rendelet 6. cikke úgy rendelkezik, hogy a Bizottság (Eurostat) szükség esetén GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatásokat tehet a tagállamokban¹⁷. A GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatások célja a GNI-aggregátumok és összetevőik minőségének ellenőrzése, valamint az ESA 2010-nek való megfelelés ellenőrzése. Így a látogatások célja, hogy olyan további információkat gyűjtsenek, amelyek a GNI-jegyzék vagy a GNI és összetevői kiszámításához használt statisztikai források és módszerek esetleges hiányosságainak azonosításához szükségesek. A GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatások a GNI-összeállítás egyes részeinek közvetlen ellenőrzését is magukban foglalhatják. A közvetlen ellenőrzés fő célja annak ellenőrzése, hogy a GNI-jegyzékben szereplő források és módszerek leírása megfelelően tükrözi-e a ténylegesen alkalmazott összeállítási gyakorlatot, és hogy a forrásokban ismertetett alapadatokat megfelelő módon átalakították-e a tagállamok által a GNI-alapú saját forrásra vonatkozóan megadott nemzetiszámla-adatokká. A GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatás eredménye egy (az Eurostat által a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoportnak benyújtott) jelentés, amely a tagállamok számára a módszertani változtatások bevezetésére, az összeállítási hibák kijavítására, illetve a GNI-jegyzékben szereplő információk pontosítására vagy kiegészítésére irányuló intézkedési pontokat tartalmaz.

¹⁴ A Bizottság (EU) 2021/1947 végrehajtási rendelete (2021. november 10.) a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról szóló (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (GNI-rendelet) alkalmazásában a tagállamok földrajzi területének meghatározásáról, valamint a 91/450/EGK, Euratom bizottsági határozat és a 109/2005/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 398., 2021.11.11., 1. o.).

¹⁵ A Bizottság (EU) 2021/1949 végrehajtási rendelete (2021. november 10.) a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról szóló (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (GNI-rendelet) alkalmazásában a lakásszolgáltatások becslésére vonatkozó elvekről, valamint a 95/309/EK, Euratom bizottsági határozat és az 1722/2005/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 398., 2021.11.11., 6. o.).

¹⁶ A Bizottság (EU) 2021/1948 végrehajtási rendelete (2021. november 10.) a piaci áron számított bruttó nemzeti jövedelem összehangolásáról szóló (EU) 2019/516 európai parlamenti és tanácsi rendelet (GNI-rendelet) alkalmazásában a nem adóalanyok és az adóalanyok adómentes tevékenységei utáni héa-visszatérítések kezeléséről, valamint az 1999/622/EK, Euratom bizottsági határozat és a 116/2005/EK, Euratom bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 398., 2021.11.11., 4. o.).

¹⁷ A GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatásokra az Egyesült Királyságban és az EFTA-országokban is sor kerülhet.

Az adott tagállamban az ellenőrzési ciklus során tervezett GNI-vel kapcsolatos látogatások minimális száma a kockázatértékelés eredményein alapul. Főszabályként az ellenőrzési ciklus során minden tagállamban legalább egy GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatásra kerül sor.

A GNI-rendelet 2019. április 18-i hatálybalépése óta az Eurostat (2022 októberéig) 19 GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatást tett a tagállamokban és az Egyesült Királyságban. Ezt a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó nehéz körülmények ellenére sikerült elérni, a tagállamokkal folytatott nagyon jó együttműködésnek köszönhetően. Az Eurostat rendszeresen felkéri a más tagállamok nemzeti statisztikai hatóságait képviselő nemzetiszámla-szakértőket, hogy vegyenek részt a GNI-vel kapcsolatos látogatásokon. Következésképpen a 19 látogatásból 11 más tagállamok nemzetiszámla-szakértőinek részvételével zajlott, ami hozzájárult a GNI-ellenőrzési folyamatot szabályozó szakértői értékelés elvének megvalósításához.

A Bizottság ellenőrzéseinek az Európai Számvevőszék által végzett vizsgálata

Az Európai Számvevőszék éves rendszerességgel körültekintően megvizsgálja a tagállamok GNI-adatainak ellenőrzésére irányuló bizottsági munkát. Emellett a többéves ellenőrzésekhez kapcsolódóan külön teljesítményjelentések is készülnek. A Számvevőszék által a saját források alapjául szolgáló GNI-vel kapcsolatban végzett tevékenységek részletes ismertetése az uniós költségvetés végrehajtásáról szóló éves jelentéseiben található.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A bruttó nemzeti jövedelem képezi az EU általános költségvetésében a saját források legnagyobb része kiszámításának alapját, és ebben az összefüggésben rendkívül fontos a GNI-rendelet megfelelő alkalmazása. Mindemellett az ESA 2010 meghatározásainak és számviteli szabályainak helyes alkalmazása, amely a jó minőségű GNI- adatok előfeltétele, általánosságban is alapvető fontosságú a nemzeti számlák minősége szempontjából. Így a GNI- adatok megbízhatóságára, összehasonlíthatóságára és teljességére vonatkozó, a Bizottság által a GNI-rendelet rendelkezései alapján végzett ellenőrzésből nyert bizonyosság hozzájárul a megbízhatóbb gazdasági elemzésekhez és a nemzeti számlák adatain alapuló, megalapozottabb gazdaságpolitikai döntéshozatalhoz.

A saját források alapjául szolgáló GNI jelenlegi ellenőrzési modellje nagymértékben a 89/130/EGK, Euratom tanácsi irányelv és az 1287/2003/EK, Euratom tanácsi rendelet alkalmazása során már korábban bevezetett eljárásokra épül. Az (EU) 2019/516 rendelet hatálybalépése óta az ellenőrzési modellt a GNI-rendelet vonatkozó rendelkezéseinek – többek között a szakértői értékelés és a költséghatékonyság elvére vonatkozó rendelkezések – figyelembevételével, valamint a korábbi GNI-ellenőrzési ciklusok eredményei alapján továbbfejlesztették. Ennek eredményeként egy formális ellenőrzési keretrendszer jött létre, amely szigorú és átfogó, ugyanakkor rugalmas ellenőrzési folyamatot biztosít.

Intézkedésekre került sor továbbá a GNI- adatok időben és összehangolt módon történő továbbításának biztosítása, valamint a GNI és összetevői kiszámításához használt módszerek és források dokumentációjának javítása és aktualizálása érdekében.

Ezen intézkedéseknek köszönhetően mind az éves, mind a többéves ellenőrzések során jelentős előrelépés történt a GNI- számítások vizsgálata és ellenőrzése terén.

A Bizottság elfogadta a rendeletben előírt vonatkozó felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat és végrehajtási jogi aktusokat. Folyamatban van az egyéb lehetséges kérdések figyelembevétele a GNI- adatok összehasonlíthatóságának, megbízhatóságának és teljességének további javítása érdekében.

A Bizottság jelentős erőforrásokat mozgósított a GNI-rendelet megfelelő végrehajtásának biztosítása érdekében. A rendelet zökkenőmentes alkalmazása a Bizottság és a tagállamok közötti nagyon jó együttműködésnek is köszönhető. Ez a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport munkája során mutatkozott meg, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy segítse a Bizottságot a GNI-

rendelet végrehajtásával kapcsolatos kérdések vizsgálatában, továbbá a GNI-vel kapcsolatos tájékoztató látogatások során.

Az elkövetkező években a Bizottság és a bruttó nemzeti jövedelemmel foglalkozó szakértői csoport folytatja a GNI-adatok jó minőségének fenntartására, valamint ezen adatok összehasonlíthatóságának, megbízhatóságának és teljeskörűségének további javítására irányuló törekvéseit.